

BUDÚCNOSŤ SPOLOČNÉHO REFERENČNÉHO RÁMCA

MONIKA JURČOVÁ - MARIANNA NOVOTNÁ

Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, Katedra občianskeho a
obchodného práva, SR

Abstract in original language

Ústrednou témou príspevku je úvaha o budúcnosti Spoločného referenčného rámca (CFR). Možno zámyery Komisie označiť ako krok späť, výsledok triezveho realizmu alebo možno aj snahu o vytvorenie Voliteľného nástroja považovať v súčasnosti za projekt odsúdený na neúspech z hľadiska praktickej aplikácie? Príspevok sa zaoberá plánovanou vecnou a osobnou pôsobnosťou Voliteľného nástroja, jeho právnou povahou a možnosťami použitia vo vzťahoch s cudzím prvkom.

Key words in original language

Európske súkromné právo; Spoločný referenčný rámec; Voliteľný nástroj.

Abstract

The core of the contribution is the reflection about the future of the Common Frame of Reference (CFR). Could the plans of the Commission be seen as the step backwards, result of realistic consideration or would the Optional Instrument create a project leading to failure in regard to its practical application? The contribution deals with material and personal scope of the Optional Instrument, its legal nature and its applicability in cross-border and domestic transactions as well.

Key words

European Private Law; Common Frame of Reference; Optional Instrument.

1. ÚVOD

Na prelome rokov 2008/2009 skupina európskych právnych expertov odovzdala Komisii materiál všeobecne známy ako Návrh spoločného referenčného rámca (Draft Common Frame of Reference, ďalej len "DCFR").¹ Zavŕšenie tohto významného akademického projektu je zrejme

---

* Príspevok bol vypracovaný v rámci grantového projektu VEGA č. 1/0665/10 „Europeizácia slovenského súkromného práva na pozadí kreovania európskeho zmluvného a deliktneho práva ako spoločného základu súkromného práva európskych právnych poriadkov“.

¹ Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition. Sellier. 2009.

realizáciou prvej fázy aktivít Komisie na poli európskeho zmluvného práva, ktoré bolo naštartované najmä vydaním Oznámenia Európskej komisie Rade a Európskemu parlamentu o európskom zmluvnom práve v júli roku 2001.² Ciele a prostriedky tohto oznámenia boli neskôr bližšie špecifikované v Akčnom pláne Komisie "Súdržnejšie európske zmluvné právo".³ Akčný plán navrhoval tieto opatrenia: a) zlepšiť kvalitu *acquis* Európskej únie v oblasti zmluvného práva vytvorením Common Frame of Reference (CFR – Spoločný referenčný rámec) a neustálou snahou o vysokú kvalitu a konzistenciu EÚ *acquis* v oblasti zmluvného práva, b) podporiť vypracovanie štandardných zmluvných podmienok EÚ (Standard Contract Terms – SCT), c) uvažovať nad možnosťou vytvorenia všeobecného voliteľného právneho nástroja v oblasti zmluvného práva. Tento prostriedok mal zmluvným stranám poskytnúť moderný súbor pravidiel použiteľných pre cezhraničné obchody na báze širokej zmluvnej voľnosti.⁴

Prvé opatrenie sa priebežne realizuje, hoci Komisia na praktické využitie DCFR v celom rozsahu vecnej pôsobnosti nazerá skôr skepticky⁵, aj z tohto dôvodu sa tento návrh označuje najmä ako akademický.⁶ Aký bol účel vytvorenia DCFR? Okrem nepopierateľného prínosu DCFR právnej vede a skutočnosti, že tvorcovia nových civilných kódexov v demokraciách strednej a východnej Európy sú týmto dokumentom značne ovplyvnení, zrejme ostáva len prípravným dokumentom na poli zlepšenia *acquis* EÚ.

V oblasti spotrebiteľského *acquis* dost' nepochopiteľne súbežne s prípravou DCFR bol pripravený návrh smernice o právach spotrebiteľov.⁷ „Nepochopiteľne“ uvádzame z toho dôvodu, že snaha o zlepšenie *acquis* sa uskutočňovala a uskutočňuje súbežne na dvoch priamkach, ktoré sa doteraz nestretli: a) práce na DCFR, ktorý obsahuje aj návrhy na zlepšenie spotrebiteľského *acquis* a priamo z platného európskeho práva na ochranu spotrebiteľa čerpá, a b) aktivity zamerané výlučne na spotrebiteľské právo v návrhu smernice.⁸ Návrh smernice o právach spotrebiteľov bol spočiatku

---

² KOM(2001) 398 v konečnom znení.

³ KOM(2003) 0068 v konečnom znení.

⁴ Bližšie pozri Jurčová, M.: "The Common Frame of Reference (CFR)" - perspektívny zdroj na ceste k rekodifikácii občianskeho práva. Právny obzor: teoretický časopis pre otázky štátu a práva. - ISSN 0032-6984. - Roč. 89, č. 3 (2006), s. 227-238.

⁵ Pozri ďalšie časti venované pôsobnosti CFR a právnej povahe CFR.

⁶ Pozri čl.4 Rozhodnutie Komisie (2010/233/EÚ) zo dňa 26.4.2010 (2010/233/EÚ).

⁷ KOM(2008) 614 v konečnom znení.

⁸ Hesselink, M.: The consumer Rights Directive and the CFR: two worlds apart? *European Review of Contract Law* 3/2009, s. 290 a nasl.

založený na princípe plnej harmonizácie, ktorá však nebola v rámci diskusie kladne hodnotená.⁹ V priebehu prác na príprave smernice sa preferuje tzv. cieľená plná harmonizácia, ktorá znamená odklon od plnej harmonizácie v niektorých oblastiach ochrany spotrebiteľa (pozri zmenu v názve článku 4).¹⁰ Tento návrh možno rovnako ako vypracovanie DCFR považovať za postupnú realizáciu prvého opatrenia Akčného plánu v štádiu prípravných prác.

Určité odpovede na otázku, ako ďalej v európskom zmluvnom práve všeobecne, teda nielen v spotrebiteľskom práve, poskytuje Zelená kniha Komisie o možnostiach politik s cieľom dosiahnuť pokrok v oblasti európskeho zmluvného práva pre spotrebiteľov a podniky (ďalej len "Zelená kniha 2010")¹¹ a jej vydaniu predchádzajúce Rozhodnutie Komisie, ktorým sa ustanovuje skupina odborníkov pre spoločný referenčný rámec v oblasti európskeho zmluvného práva (ďalej len „Skupina odborníkov“ alebo „Expertná skupina“).¹²

Podľa Komisie pravdepodobne dozrel čas vážnejšie sa zaoberať tretím navrhovaným opatrením Akčného plánu z roku 2003, tj. na báze DCFR a iných projektov zmluvného práva vytvoriť Voliteľný nástroj. Toto rozhodnutie v značnej miere ovplyvnila skutočnosť, že „dva roky intenzívnych rokovaní v Európskom parlamente a Rade zvýraznili, že prístup založený na plnej harmonizácii má svoje hranice. V dôsledku toho zostanú rozdiely medzi úpravami zmluvného práva členských štátov aj po prijatí smernice o právach spotrebiteľov a podnikateľa, ktorí chcú predávať cez hranice, ich budú musieť rešpektovať.“¹³

---

⁹ Pozri Consumer Rights Directive might not feature UK right to reject, says Reding, <http://www.out-law.com/page-10834>, Parliament starts debate on Consumer Rights Directive.

<http://www.euractiv.com/en/food/parliament-starts-debate-consumer-rights-directive-news-494899>, (6.11.2010)

¹⁰

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/imco/pr/819/819980/819980en.pdf (19.11. 2010)

¹¹ KOM (2010) 348 v konečnom znení (Zelená kniha 2010)

¹² Pozri Rozhodnutie Komisie (2010/233/EÚ) zo dňa 26.4.2010.

¹³ Zelená kniha 2010, str. 5.

2. ZELENÁ KNIHA 2010 A SKUPINA ODBORNÍKOV (EXPERTNÁ SKUPINA)

Zriadenie skupiny odborníkov s definovaným zadaním je odpoveďou Komisie na úlohu štokholmského programu¹⁴ na obdobie rokov 2010–2014 zaväzujúceho Komisiu predložiť návrh spoločného referenčného rámca v oblasti európskeho zmluvného práva, ktorý by mal byť nezáväzným súborom základných zásad, definícií a vzorových pravidiel. Na rozdiel od akademického DCFR, tento spoločný referenčný rámec (CFR) má byť návrhom politickým, t.j. tvorba jeho obsahu a rozsahu má byť priamo pod patronátom a kontrolou komisie. Podľa Článku 2 Rozhodnutia „Úlohou skupiny je pomáhať Komisii pri príprave návrhu spoločného referenčného rámca (CFR) v oblasti európskeho zmluvného práva vrátane spotrebiteľského a obchodného zmluvného práva, a najmä pri: a) výbere tých častí DCFR, ktoré so zmluvným právom priamo alebo nepriamo súvisia, a b) zmene štruktúry, revízií a dopĺňaní vybraných častí DCFR, pričom by mala takisto zohľadniť ostatné výskumné práce vykonané v tejto oblasti, ako aj *acquis* Únie“.

Túto úlohu má skupina odborníkov v intenciách Zelenej knihy 2010 plniť tak, aby jej výsledkom bolo posúdenie možnosti vytvorenia užívateľsky prístupného a právne istého nástroja európskeho zmluvného práva, ktorý by slúžil v prospech spotrebiteľov a podnikateľov a zároveň by poskytoval právnu istotu. Požiadavka používateľsky jednoduchého a právne istého nástroja je problematická. Vzhľadom na obmedzený rozsah úpravy politického CFR (vecnú pôsobnosť) sa vždy budú vyskytovať nevyriešené otázky späté s medzerami v úprave CFR.

Zo zápisníc zo zasadnutí Skupiny odborníkov vyplýva, že sa doteraz sústredili najmä na tieto body:

a) Tvorba štruktúry CFR, ktorá má kopírovať "životný cyklus zmluvy."¹⁵ Štruktúra CFR bude pravdepodobne bližšia PECL¹⁶ ako DCFR, keďže CFR má byť obmedzený len na zmluvné právo a nie na mimozmluvné záväzky, nadobúdanie vlastníctva a pod. Využitie iných zdrojov okrem DCFR ako napr. Princípov európskeho zmluvného práva (PECL), Viedenského dohovoru o medzinárodnej kúpe tovaru (CISG) alebo Zásad

---

¹⁴ Akt Rady z 2. decembra 2009 č. 17024/09.

¹⁵ Zápisnica zo zasadnutia Expertnej skupiny zo dňa 21.5.2010, pozri http://ec.europa.eu/justice/policies/consumer/docs/cfr_report_10_06_16_en.pdf (19.11.2010)

¹⁶ Pozri Princípy európskeho zmluvného práva. 1. vyd. - Bratislava: Iura Edition, 2009. - 366 s. - ISBN 978-80-8078-301-3.

medzinárodných obchodných zmlúv UNIDROIT (PICC)¹⁷ alebo *Principes Contractuels Communs* (PCC) v práci Skupiny odborníkov znamená, že mnohokrát je výsledkom diskusie uprednostnenie iného riešenia ako v DCFR.¹⁸

b) Vo vzťahu k existujúcemu spotrebiteľskému *acquis* CFR má zabezpečovať vyššiu mieru ochrany slabšej strany, aká je garantovaná platným *acquis*, CFR má byť koherentný vo vzťahu k Smernici o právach spotrebiteľa, v tejto oblasti však skupina odborníkov nemôže zrýchliť svoj postup, pretože tento závisí od neukončenej podoby Smernice o právach spotrebiteľa.

c) Posledné stretnutia skupiny odborníkov sa viažu aj na použitie CFR ako voliteľného nástroja, a zaoberajú sa vzťahom voliteľného nástroja k normám medzinárodného práva súkromného, najmä k nariadeniu Rím I, Rím II (predzmluvné štádium), vo vzťahoch medzi podnikateľmi aj k zmluvám, ktoré sa inak spravujú CISG-om.

Tieto diskusie určitým spôsobom predbiehajú aktuálny politický vývoj. Zo Zelenej knihy 2010 jasne vyplýva, že diskusia o tomto dokumente je otvorená do konca januára 2011 a využitie CFR vo forme voliteľného nástroja je len jedným z možných mnohých riešení. Veď aj na stránke EU Komisie sa práca Expertnej skupiny označuje ako "the feasibility exercise". Tento pojem, ktorý možno voľne preložiť ako cvičenie, ktoré má otestovať skutočnosť, či máme vôbec túžiť po voliteľnom nástroji, pravdepodobne zásadne neovplyvní budúce rozhodnutie Komisie o potrebe a právnej forme nástroja zmluvného práva prijaté na základe prebiehajúcej verejnej diskusie. Diskusiu však môže ovplyvniť fakt, na ktorý tiež poukazuje Zelená kniha. Nariadenie Rím I (čl. 6) favorizáciou právneho režimu pobytu spotrebiteľa v skutočnosti nie je podľa tvrdenia Komisie voči spotrebiteľom priateľské, pretože niektorých podnikateľov odrádza od kontraktácie so spotrebiteľmi z niektorých krajín vôbec a tým spotrebiteľom znižuje dostupnosť tovarov a služieb na vnútornom trhu. Zelená kniha uvádza, že „Nástroj európskeho zmluvného práva by mal odpovedať na problémy rozdielnosti zmluvného práva bez ďalšej záťaže a komplikácií pre spotrebiteľov a podnikateľov... a zaručiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov. V oblasti, ktorú pokrýva, by mal nástroj byť komplexný a samostatný v tom zmysle, že by obsahoval čo najmenej odkazov na vnútroštátne právo alebo medzinárodné nástroje.“

---

¹⁷ *Zásady medzinárodných obchodných zmlúv* / [preložil Ján Švidroň]; 1. vyd. - Bratislava: Iura Edition, 1996, 324 s. ISBN 80-88715-21-0.

¹⁸ <http://www.law.ed.ac.uk/epln/blogentry.aspx?blogentryref=8402>

V ďalšom texte sa budeme venovať otázkam možnej právnej povahy CFR ako nástroja európskeho zmluvného práva, jeho vecnej a osobnej pôsobnosti, ako aj otázke, či sa CFR bude používať na cezhraničné alebo aj domáce kontrakty, pričom uvedené otázky budú hodnotené z pohľadu reálnej dosiahnuteľnosti všeobecných cieľov načrtnutých dokumentmi orgánov EÚ. Kým však otvoríme túto diskusiu, treba poukázať na skutočnosť, že práca Skupiny odborníkov sa od začiatku stretáva s určitými prekážkami, ktoré veľmi výstižne pomenoval Vogenauer ako nedostatky v príprave DCFR a ktoré boli na ujmu jeho konečnej podobe:

- a) účel budúceho využitia CFR nie je jasný (pozri ďalej sedem možností využitia),
- b) zbytočne krátke časové obdobie na prípravu.¹⁹

Ak k tomu pripojíme nelogickú limitáciu v podobe 150 článkov, ako informoval z kuloárov člen skupiny profesor Beale, je otázne, či sa podarí dosiahnuť žiadaný výsledok.²⁰

3. PRÁVNA POVAHA CFR

Obdobne ako vo vzťahu k vecnej, osobnej príp. teritoriálnej pôsobnosti CFR nie je ani vo vzťahu k právnej záväznosti a forme jasné, aká právna povaha sa pro futuro pre CFR predpokladá. Komisia ponúkla v Zelenej knihe niekoľko do úvahy prichádzajúcich možností, pričom každá z nich má svoje klady a zápory, ako aj rozdielnu mieru naplnenia cieľov zblížovania zmluvných režimov členských štátov a odstraňovania bariér vnútorného trhu.

3.1 ZVEREJNENIE TEXTU CFR

Prvou z možností, ktorá je v Zelenej knihe navrhnutá, je zverejnenie výsledkov Expertnej skupiny na webových stránkach Komisie bez akéhokoľvek formálneho schvaľovania na úrovni EÚ.

Táto možnosť načrtnutá Komisiou neprináša vo vzťahu k naplneniu cieľa odstraňovania bariér vnútorného trhu výraznejší prínos. V Zelenej knihe proklamované využitie výsledkov práce Expertnej skupiny ako zdroja inšpirácie pre európskych a národných zákonodarcov ako aj pre zmluvné

---

¹⁹ Vogenauer, S.: Common Frame of Reference and UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts: Coexistence, Competition, or Overkill of Soft Law? *European Review of Contract Law*. Volume 6, Issue 2, s. 143–183, ISSN (Online) 1614-9939, ISSN (Print) 1614-9920, DOI: 10.1515/ERCL.2010.143, /May/2010

²⁰ http://www.unibocconi.it/wps/wcm/connect/SitoPubblico_IT/Albero+di+navigazione/Home/Scuole+e+Programmi/Scuola+di+Giurisprudenza/Tavole+rotonde+e+seminari_Menin+2009+06+15+03+45.

strany pri koncipovaní štandardných ustanovení zmlúv nemožno bez určitej miery formalizácie zo strany Komisie považovať za nič iné, ako len za jeden z ďalších projektov na poli európskeho súkromného práva, cieľom ktorého je vytvorenie modelových pravidiel záväzkovoprávných vzťahov zmluvného charakteru. Obdobnú funkciu „modelového právneho predpisu“ plnia už vzhľadom na svoju skoršiu publikáciu projekty Landove Princípy európskeho zmluvného práva (PECL)²¹, Princípy UNIDROIT (UPICC), DCFR pričom možno konštatovať, že uvedené projekty možno v tomto ohľade považovať za nástroje, ktoré takúto funkciu dokáže naplniť dokonca v širšom kvantitatívnom (najmä akademický DCFR) ale aj kvalitatívnom rozsahu (napr. PECL).

Na jednej strane, v prípade realizácie zverejnenia výsledkov Expertnej skupiny nebude samozrejme možné uprieť textu jeho akademicko-komparatívny význam, na druhej strane si je Komisia samotná vedomá skutočnosti, že text, ktorý nemá žiadnu formálnu platnosť či určitý status voči súdom a zákonodarným orgánom príp. iným tvorcom právnych predpisov nedokáže odstrániť rozdiely v koncepčných prístupoch, východiskách a základných inštitútoch zmluvného práva členských štátov. V dlhodobejšom časovom horizonte by takáto forma publikácie mohla teoreticky aspoň v určitom minimálnom rozsahu prispieť k dobrovoľnému zblížovaniu vnútroštátnych úprav, pri realistickom pohľade na takéto riešenie je však nevyhnutné konštatovať, že z praktického hľadiska je jeho dopad na odstraňovanie diverzít národných právnych poriadkov členských štátov v oblasti zmluvného práva minimálny až zanedbateľný.

3.2 OFICIÁLNY SÚBOR NÁSTROJOV PRE EURÓPSKEHO ZÁKONODARCU

Druhou možnosťou je priznať výsledkom práce Expertnej skupiny postavenie oficiálneho súboru nástrojov o európskom zmluvnom práve, buď vo forme oznámenia alebo rozhodnutia Komisie alebo vo forme medziinštitucionálnej dohody medzi Komisiou, Parlamentom a Radou, pričom tento nástroj by bol použiteľný na úrovni komunitárnej normotvorby. Týmto spôsobom by mal byť vytvorený referenčný nástroj, ktorý by v rámci procesu prípravy a prijímania novej legislatívy príp. pri zmenách alebo doplnení už existujúcich právnych aktov v oblasti európskeho zmluvného práva boli povinné zohľadňovať Komisia (ak by nástroj bol prijatý vo forme oznámenia alebo rozhodnutia Komisie) alebo

---

²¹ Principles of European Contract Law, Parts I a II. Lando, O. - Beale, H. (eds), Kluwer: Hague/London/Boston 2000. Principles of European contract law. Part III. Lando, O. - Clive, E., Prum, A., Zimmermann, R. (eds.), Kluwer: Hague/London/Boston 2003. Kommission für Europäisches Vertragsrecht: Grundregeln des Europäischen Vertragsrechts. Teile I und II. Sellier, München, 2002. Slovenský preklad PECL pozri pozn. č. 15.

všetky tri vyššie uvádzané európske inštitúcie (ak by nástroj bol prijatý vo forme medziinštitucionálnej dohody).

Uvedený referenčný rámec by vychádzajúc z jeho účelového určenia pravdepodobne nemal mať formu súboru právnych noriem priznávajúcich práva a ukladajúcich povinnosti, ale malo by ísť skôr o súbor definícií, právnych termínov a konceptov, ktoré by boli používané v rámci komunitárnej normotvorby.²²

Nevýhodou takto koncipovanej povahy súboru nástrojov je jeho nepriamy a vo výraznej miere rozsahovo a obsahovo obmedzený dopad na zmluvné právo členských štátov. Rozsahové a obsahové obmedzenia harmonizačných príp. unifikačných aktov v oblasti zmluvného práva na úrovni EÚ, ako aj charakter právnej záväznosti cieľov smernice a nie jej doslovného znenia logicky vedie k záveru, že vytvorenie oficiálneho súboru nástrojov európskeho zmluvného práva, ktoré by Komisia príp. i Parlament a Rada používali v rámci svojej normotvornej činnosti nebude mať v blízkej budúcnosti výraznejší dopad na situáciu na vnútornom trhu. Vo vzťahu k tým oblastiam resp. otázkam zmluvného práva, v ktorých by formou prijatia smernice alebo nariadenia, ktoré by zohľadňovali oficiálny súbor nástrojov, dokázal harmonizačnú alebo unifikačnú úlohu aspoň z teoretického hľadiska splniť, existuje z praktického hľadiska značne reálne riziko, že takýto súbor nástrojov nedokáže zabezpečiť konvergentnú aplikáciu a výklad komunitárneho zmluvného práva vnútroštátnymi súdmi.²³

3.3 ODPORÚČANIE KOMISIE O EURÓPSKOM ZMLUVNOM PRÁVE

Ďalšou z možností, ktorá by prichádzala do úvahy vo vzťahu k výsledkom práce Expertnej skupiny je vytvorenie nástroja, ktorý by vo forme odporúčania Komisie podnecoval členské štáty k jeho začleneniu do vnútroštátnych právnych poriadkov.²⁴ Odporúčanie Komisie by takýmto spôsobom umožnilo, aby členské štáty na fakultatívnom základe prijali nástroj buď formou, že ním nahradia svoje národné zmluvné právo²⁵ alebo

---

²² Porovnaj Beale, H.: The Common Frame of Reference in general – a resumé of the current status. In: Schulze, R. (ed.), *New Features in Contract law*. München: Sellier, European Law Publishers, 2007, s. 348.

²³ Porovnaj Zelená kniha 2010, s. 8

²⁴ Zelená kniha 2010, s. 8.

²⁵ Po vzore USA, kde bola snaha o zjednotenie niektorých oblastí obchodného práva zavŕšená tým, že Jednotný obchodný zákonník (Uniform Commercial Code), vypracovaný odborníkmi z oblasti obchodného práva, bol s výnimkou Louisiany prijatý vo všetkých štátoch USA.

formou prijatia nástroja európskeho zmluvného práva ako voliteľného právneho režimu, ktorý by tvoril alternatívu k národnému právu. V druhom menovanom prípade by tento nástroj mal obdobné postavenie ako iné alternatívne nástroje (napr. UPICC) dostupné pre reguláciu zmluvných vzťahov s cudzím prvkom na základe dohody zmluvných strán o tom, že sa ich právny vzťah bude spravovať ustanoveniami predmetného nástroja.

Relatívnou výhodou tohto riešenia (i keď vo vzťahu k jeho praktickému použitiu podľa nášho názoru úplne zanedbateľnou) by bolo, že právomoc uskutočňovať interpretáciu príslušných ustanovení odporúčania by mal Súdny dvor EÚ, čo by do istej miery zabezpečovalo konvergentný výklad.

Vo vzťahu k naplneniu cieľov stanovených Komisiou možno v rámci tohto riešenia identifikovať viac negatív ako pozitív. Základným nedostatkom je povaha odporúčania, ktoré ako také nemá vo vzťahu k členským štátom žiadny záväzný účinok.²⁶ Z tohto dôvodu ponecháva plne v rozhodovacej kompetencii členských štátov vyriešenie otázky, či vôbec, akým spôsobom a v akom časovom horizonte začleniť nástroj do vnútroštátneho práva. Proklamovanú dobrovoľnú možnosť úplného nahradenia národného zmluvného práva európskym nástrojom zmluvného práva považujeme v najbližšom časovom horizonte za utopické riešenie, ktoré by u väčšiny členských štátov narazilo na neprekonateľné bariéry politickej, ekonomickej, sociálnej a právnohistorickej povahy. Ako realistickejšia sa z hľadiska praktickej využiteľnosti javí možnosť alternatívneho nástroja k národnému právu, vo vzťahu ku ktorému však nie je v tejto fáze jasné v akej forme by sa prejavil vo vnútroštátnom právnom poriadku a aké by teda bolo jeho postavenie v rámci medzinárodného práva súkromného, či voľba tohto nástroja bude uskutočňovaná ako materiálna voľba práva alebo formálna voľba práva, aký by bol jeho vzťah k národnému právnomu poriadku, predovšetkým k jeho kogentným ustanoveniam.

3.4 NARIADENIE, KTORÝM SA ZRIAĐUJE VOLITEĽNÝ NÁSTROJ EURÓPSKEHO ZMLUVNÉHO PRÁVA

Najviac diskutovanou možnosťou vo vzťahu k povahe CFR, pravdepodobne z dôvodu najvyššej šance praktickej realizácie, je prijatie textu Expertnej skupiny vo forme nariadenia, ktorým by bol vytvorený voliteľný nástroj európskeho zmluvného práva.

Podstata tohto riešenia spočíva v tom, že na základe nariadenia by bol vytvorený voliteľný nástroj, koncipovaný v každom členskom štáte ako tzv. druhý režim, ktorým by sa do vnútroštátneho práva 27 členských štátov začlenil komplexný a čo možno najsamostatnejší súbor alternatívnych pravidiel zmluvného práva, ktoré by si zmluvné strany mohli zvoliť za

---

²⁶ Čl. 249 ods. 5 Zmluvy o EÚ

právo, ktorým sa bude spravovať ich zmluvný vzťah. Tento súbor pravidiel by mal postavenie akéhosi 28. právneho poriadku. Keďže tento súbor pravidiel zmluvného práva by tvoril súčasť vnútroštátneho práva jednotlivých členských štátov, zmluvné strany by takýmto spôsobom získali možnosť voľby jedného z dvoch systémov domáceho zmluvného práva.

Forma nariadenia ako záväzného aktu čo do svojho obsahu prináša so sebou viacero otázok, týkajúcich sa vzťahu voliteľného nástroja k národnému právnemu poriadku, vzťahu k existujúcim nástrojom medzinárodného práva súkromného na úrovni EÚ (nariadenie Rím I, nariadenie Rím II vo vzťahu k predzmluvnej zodpovednosti) ako aj na úrovni medzinárodnej (CISG, Dohovor Rím I) ako aj základnej otázky rozsahu pôsobnosti a charakteru jeho aplikácie formou opt-in alebo opt-out.

Voliteľná povaha nástroja (či už vo forme opt-in alebo opt-out) implikuje v sebe značné riziko, že čo do obsahu bude nevyhnutne sledovať kontraktačný model zmluvnej slobody²⁷, ktorý nemusí byť nevyhnutne a za každých okolností vhodným modelom.²⁸ V spotrebiteľských vzťahoch existuje reálne riziko, že zásadu zmluvnej slobody bude využívať predovšetkým „silnejšia strana“ vo vzťahu k formulácii štandardných zmluvných podmienok tak, aby zvýhodňovali túto stranu. V situácii, ak by voliteľný nástroj v súlade so zásadou rešpektovania slobody vôle zmluvných strán obsahoval menej kogentných noriem ako národné právne poriadky členských štátov, výber tohto nástroja zmluvnými stranami ako rozhodného práva by mohol vyústiť do nižšej miery ochrany,²⁹ pričom slabšia strana by v tomto prípade mohla mať značne nevýhodnejšie postavenie ako v prípade aplikácie kogentných ustanovení národného právneho poriadku. Tento stav môže viesť k tzv. social dumping, t.j. k situácii zníženej sociálnej ochrany³⁰ príp. môže mať

---

²⁷ V odbornej literatúre sa vo vzťahu ku konštrukcii európskeho zmluvného práva objavujú pochybnosti, či možno zmluvnú slobodu naďalej považovať za vedúci princíp zmluvného práva. Napr. Rutgers, J.: An Optional Instrument and Social Dumping. *European Review of Contract Law* 2/2006, s. 200.

²⁸ Study Group on Social Justice in European Private Law: Social Justice in European Contract Law: A Manifesto. *European Law Journal* 2004, 10, č. 6.

²⁹ Sefton-Green, R.: Cultural Diversity and the Idea of a European Civil Code. In: Hesselink, M.W. (ed.): *The Politics of a European Civil code*. Hague: Kluwer Law International, 2006, s. 74.

³⁰ Rutgers, J.: An Optional Instrument and Social Dumping. *European Review of Contract Law* 2/2006, s. 199.

účinky tajnej premeny minimálnej harmonizácie³¹ na maximálnu harmonizáciu³².

Výhodou voliteľného nástroja by vďaka jednotnému odkazovaniu na spoločný súbor pravidiel predstavovala skutočnosť, že sudcovia a právnici by v prípadoch výlučnej aplikácie tohto nástroja nemuseli skúmať zahraničné právo, k čomu v súčasnosti dochádza v súlade s kolíznoprávnymi pravidlami medzinárodného práva súkromného pre zmluvné vzťahy s cudzím prvkom. Charakter 28. právneho poriadku fungujúceho v rámci systému vnútroštátneho práva popri národnom právnom poriadku predstavuje ďalej plus v tom, že takáto konštrukcia nevyžaduje žiadne dodatočné zásahy do vnútroštátneho práva, čo by z pohľadu členských krajín mohlo byť vnímané pozitívnejšie ako obligatórny „zhora oktrojovaný“ nástroj vstupujúci do ich národného právneho poriadku.

Voliteľná povaha nástroja ďalej redukuje náklady prispôbovania právnych poriadkov členských štátov obligatórnemu alebo fakultatívnemu modelu úpravy, umožňuje uspokojenie širšej škály potrieb,³³ prináša pozitíva vo vzťahu k cezhraničným transakciám relatívne nízkej hodnoty³⁴ tým, že znižuje náklady vynaložené na zistenie obsahu rozhodného práva pre jednu alebo obe zo strán, čo prináša výhody najmä vo vzťahu k malým a stredným podnikateľom (small and medium enterprises, ďalej len „SME“). Terminológia a koncepcné prístupy voliteľného nástroja by mohli prispieť aj budovaniu lingua franca európskeho zmluvného práva tým, že termíny a koncepcie by mohli byť akceptované ako pravdepodobné termíny a koncepty európskeho zmluvného práva.³⁵

Negatívna stránka voliteľného nástroja spočíva okrem už skôr spomínaných problémov nejasnej pôsobnosti, obsahu, nejasného vzťahu k iným

---

³¹ V prípade minimálnej harmonizácie ide o harmonizované pravidlá vymedzujúce minimálne požiadavky, pričom však členské štáty môžu prijať a aplikovať prísnejšie pravidlá.

³² V prípade maximálnej harmonizácie ide o to, že členské štáty nemôžu naďalej používať alebo prijímať prísnejšie pravidlá než aké ustanovia príslušné právne opatrenia EU.

³³ Grundmann, S.: European Contract Law(s) of What Colour? European Review of Contract Law 2/2005, s. 205.

³⁴ Beale, H.: The Common Frame of Reference in general – a resumé of the current status. In: Schulze, R. (ed.), New Features in Contract law. München: Sellier, European Law Publishers, 2007, s. 358.

³⁵ Ibidem, s. 361.

nástrojom³⁶, aj v tom, že ako paralelný systém k systémom vnútroštátneho práva členských štátov komplikuje existujúce právne prostredie.³⁷

3.5 SMERNICA O EURÓPSKOM ZMLUVNOM PRÁVE

Riešenie, v rámci ktorého sa uvažuje o prijatí smernice o európskom zmluvnom práve, predpokladá zblížovanie vnútroštátneho zmluvného práva členských štátov na základe spoločných minimálnych štandardov, ktoré by členské štáty boli povinné transponovať do svojho právneho poriadku.

Predstava Komisie vychádza v oblasti spotrebiteľských vzťahov z predpokladu vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa, pričom takáto úprava by dopĺňala spotrebiteľské *acquis* vrátane ustanovení budúcej smernice o právach spotrebiteľov.

Napriek tomu, že smernica, obsahom ktorej by bol text CFR, by mohla do určitej miery redukovať rozdiely v zmluvnom práve členských štátov, ako problematický prvok sa javí charakter minimálnej harmonizácie, ktorá by nemusela viesť k jednotnej aplikácii a výkladu transponovaných pravidiel smernice.³⁸ Okrem toho, praktické skúsenosti o dopade súčasného spotrebiteľského *acquis* na reguláciu vnútroštátnych spotrebiteľských zmlúv poukazujú na fakt, že smernice uprednostňujúce minimálnu harmonizáciu znižujú rozdiely v právnej regulácii členských štátov v iba obmedzenej miere. Okrem toho nie je v tomto štádiu zrejmé, aký by bol v spotrebiteľských otázkach (business-to-consumers contracts „B2C“) vzťah uvedenej smernice k existujúcemu spotrebiteľskému *acquis* a k pripravovanej smernici a právach spotrebiteľa.³⁹

3.6 NARIADENIE O ZRIADENÍ EURÓPSKEHO ZMLUVNÉHO PRÁVA

Možnosť, v rámci ktorej sa uvažuje o prijatí nariadenia, obsahom ktorého by bolo európske zmluvné právo v zmysle zakotvenia súboru právnych noriem

---

³⁶ Pozri napr. Staudenmayer, D.: European Contract law – What does it mean and what does it not mean? In: Vogenauer, S. (ed.), *The Harmonisation of European contract law: Implications for European Private Laws, Business and Legal Practice*. Studies of the Oxford Institute of European and Comparative Law. Oxford, Portland, Oregon: Hart Publishing 2006, s. 238-240.

³⁷ Zelená kniha 2010, s. 10.

³⁸ *Ibidem*, s. 10

³⁹ Všeobecne k vzťahu politického CFR a horizontálneho nástroja o právach spotrebiteľa pozri napr. Fazekas, J.: Connection between the CFR and a possible horizontal instrument of consumer law. In: Schulze, R.: *Common Frame of Reference and Existing EC Contract Law*. Munich: European Law Publishers, 2008, s. 297 a nasl.

priznávajúcich subjektívne práva a ukladajúcich subjektívne povinnosti, nie je, pokiaľ ide o osud politického CFR, v tomto štádiu a veľmi pravdepodobne ani v kratšom či dlhšom časovom horizonte považovaná za reálne riešenie. Prijatie nariadenia v tejto forme by viedla k tomu, že zmluvné právo členských štátov by bolo nahradené jednotným európskym súborom pravidiel, súčasťou ktorých by boli kogentné pravidlá zaručujúce slabšej zo strán vysokú úroveň ochrany.⁴⁰

Tak výrazný zásah do vnútroštátnych právnych poriadkov členských štátov vyvoláva nielen citlivé otázky subsidiarity⁴¹ a proporcionality^{42, 43}, ale kladie na právne prostredie členských štátov vysoké nároky vytvorenia vzájomných väzieb a zosúladenia požiadaviek jednotného zmluvného práva s koncepciami a pravidlami ostatných oblastí práva členských štátov, ktorých by sa unifikácia nedotýkala.

3.7 NARIADENIE O ZRIADENÍ EURÓPSKEHO OBČIANSKEHO ZÁKONNÍKA

Posledné z riešení ponúknutých Komisiou ide ešte o krok ďalej ako predchádzajúca možnosť prijatia nariadenia o zriadení európskeho zmluvného práva v zmysle, že by došlo k rozšíreniu jeho vecnej pôsobnosti nielen na zmluvné právo, ale aj iné druhy záväzkových vzťahov mimozmluvného charakteru (napr. oblasť deliktneho práva a negotiorum gestio).

Toto riešenie sa jednoznačne nielen momentálne ale aj pro futuro javí ešte oveľa nepravdepodobnejšie ako predchádzajúce riešenie. Tak na akademickej ako aj na inštitucionálnej úrovni neexistuje v súčasnosti žiadny konkrétny plán pre prijatie CFR s tak široko formulovanou vecnou pôsobnosťou ako záväzného nástroja s priamym účinkom a priamou aplikovateľnosťou. Účelom CFR nie je podľa prof. von Bar nahradiť

---

⁴⁰ Porovnaj Zelená kniha 2010, s. 11.

⁴¹ Článok 5 ods. 3 Zmluvy o EÚ, podľa ktorého Únia v oblastiach, ktoré nepatria do jej výlučnej právomoci, koná len vtedy a v takom rozsahu, pokiaľ členské štáty nemôžu uspokojivo dosiahnuť ciele zamýšľané touto činnosťou na ústrednej úrovni alebo na regionálnej a miestnej úrovni, a preto ich vzhľadom na účinky alebo rozsah navrhovanej činnosti možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie.

⁴² V zmysle zásady proporcionality neprekračuje obsah a forma činnosti Únie rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľov Zmluvy o EÚ a Zmluvy o fungovaní EÚ.

⁴³ Zelená kniha 2010, s. 11.

existujúce národné zmluvné právo a tento nástroj ani nie je konštruovaný ako jednotný Európsky občiansky zákonník.⁴⁴

O tom, že toto riešenie nebolo navrhnuté Komisiou ako prakticky realizovateľné využitie textu CFR svedčí i fakt, že Rada výslovne uvítala opakované uistenia prezentované v nedávnej dobe Komisiou, že jej zámerom nie je ponúknuť „Európsky občiansky zákonník“, ktorý by harmonizoval zmluvné právo členských štátov.⁴⁵

4. PÔSOBNOSŤ CFR

4.1 OSOBNÁ PÔSOBNOSŤ

Ktorá je cieľová skupina na využitie CFR, strany spotrebiteľských zmlúv (B2C), obchodných zmlúv – podnikatelia (B2B) alebo bude jeho aplikácia všeobecne prístupná (C2C)?

Zelená kniha na túto otázku ešte vôbec nedáva odpoveď. Na jednej strane zdôrazňuje potrebu všezahrňujúceho nástroja, t.j. nástroja, ktorý by bol na báze všeobecného zmluvného práva aplikovateľný na vzťahy medzi podnikateľmi navzájom ako aj na vzťahy medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi, na druhej strane zdôrazňuje, že nástroj musí obsahovať osobitné ustanovenia, ktoré by vo vzťahoch so spotrebiteľmi mali kogentnú povahu a garantovali vysoký stupeň ochrany spotrebiteľa. Zelená kniha pripúšťa aj dvojkoľajnosť úpravy, ale zároveň ju nepovažuje za vhodné riešenie. Vysoký stupeň ochrany spotrebiteľa v nástroji má byť garantovaný začlenením obsahu smernice o právach spotrebiteľa. Vieme však, že niektoré krajiny aj po prijatí smernice budú mať v národnom právnom poriadku ešte stále v niektorých oblastiach vyšší stupeň ochrany, a z toho dôvodu v niektorých krajinách budú mať spotrebiteľia stále garantované výhodnejšie postavenie.

A čo je skutočne problémom, je odpoveď na otázku, aké dôvody by viedli strany B2B kontraktov k použitiu CFR? Profesor Beale prezentoval myšlienku, že CFR by mohol na úrovni obchodných zmlúv byť vhodným právom skôr pre tzv. SME - malých a stredných podnikateľov. Beale realisticky poukazuje na skutočnosť, že veľké firmy, s dostatočnými finančnými prostriedkami vo svojej činnosti jednak používajú rôzne formy obchodného zastúpenia, a najmä nákladné právne expertízy im dodatočne zmapovali národné právne poriadky, takže jednak volia právny poriadok, ktorý vyhovuje ich potrebám a záujmom a jednak ich neohrozuje riziko

---

⁴⁴ Von Bar, Ch.: Coverage and Structure of the Academic Common Frame of Reference. *European Review of Contract Law* 3/2007, s. 352 a nasl.

⁴⁵ Press Release of 28–29 November 2005 to the 2694th Council Meeting Competitiveness (Internal Market, Industry and Research), 14155/05 (Presse 287).

neznalosti národného práva iného štátu. SME nemajú porovnateľné zdroje a z tohto dôvodu by bolo pre nich ekonomicky zaujímavé obchodovať v celej Európe v rovnakom zmluvnom režime, ktorý by sa zároveň zhodoval s režimom pre eventuálne uzavreté spotrebiteľské zmluvy.⁴⁶

Hoci na Slovensku (a podobne v Čechách a Maďarsku) sa len teraz v rámci rekodifikácie snažíme zbaviť dualizmu záväzkov v občianskom a obchodnom práve, ktoré sú pozostatkom tendencií z 19.storočia, treba upozorniť aj na iné názory. Tieto hlasy sa vyjadrujú proti integrácii spotrebiteľského práva do všeobecného zmluvného práva. Ak na jednej strane v rozvinutej trhovej spoločnosti nie je v zmluvnom práve diferenciácia právnej úpravy B2B a C2C zmlúv potrebná a špecifiká obchodných zmlúv si strany kreujú na báze zmluvnej voľnosti, spotrebiteľské právo a spotrebiteľské zmluvy svojim ochranárskym charakterom do týchto vzorov nezapadajú. Tiež možno poukázať na „tzv. plíživý spotrebiteľizmus“ ako ho vtipne nazýva Vogenauer, ktorým sa do určitej miery dal strhnúť aj pripravovaný maďarský občiansky zákonník.⁴⁷ V tomto prípade ide o využitie spotrebiteľských ustanovení generálne pre celé zmluvné právo, obvykle ako kogentné ustanovenie pre spotrebiteľské zmluvy, v ostatných vzťahoch pomenované ako dispozitívna norma.

Vo vzťahu k osobnej pôsobnosti CFR treba mať na zreteli otázku „ako môže Skupina odborníkov tvoriť CFR bez znalosti komu bude tento nástroj určený“? Podľa vyjadrení členov skupiny ich práca je zameraná na spotrebiteľov a SME, je však otázne ako postupovať bez finálneho znenia Smernice o právach spotrebiteľa, ako ju následne pretaviť do článkov relatívne zrozumiteľnej a a jednoduchej podoby všeobecného zmluvného práva, akú obdivujeme v PECL.

4.2 CEZHRANIČNÉ ALEBO AJ DOMÁCE ZMLUVY?

Zelená kniha v zásade načrtáva tri možnosti. Prvou je aplikácia CFR len na cezhraničné zmluvy, ktorá by podľa Komisie významne prispela k hladkému fungovaniu vnútorného trhu. V tomto prípade by podnikatelia a spotrebiteľia pri kontraktácii spotrebiteľských zmlúv používali dva súbory pravidiel - jeden pre cezhraničné zmluvy a druhý pre tie domáce.

Pre strany obchodných zmlúv Komisia upozorňuje na možnosti voľby CFR bez ohľadu na to, či je zmluva uzavretá na domácom trhu alebo ide o cezhraničnú transakciu.

Poslednou možnosťou úvah v tomto smere je využitie CFR na zmluvy uzavreté na diaľku, menovite on-line zmluvy, v tomto prípade by bolo

---

⁴⁶ Ako v pozn. č. 20.

⁴⁷ Ako v pozn. č. 19.

podstatné uzavretie zmluvy na diaľku a nie obchod, ktorý tradične ponímame ako cezhraničný. Takáto možnosť má určitú logiku, keďže ako vyplýva z posledných revízií Návrhu smernice o právach spotrebiteľa, práve tieto vzťahy sa aj návrhu harmonizácie spotrebiteľského práva považujú za najnaliehavejší cieľ úpravy.⁴⁸ Voliteľný nástroj by v tomto prípade aktérom internetového obchodovania poskytol jednotný súbor pravidiel uplatniteľný v celoeurópskom rozsahu.

4.3 VECNÁ PÔSOBNOSŤ

Komisia z hľadiska vecnej pôsobnosti úpravy má len jeden pevný bod - CFR musí obsahovať kogentné spotrebiteľské zmluvné právo, avšak pravdepodobne len vo všeobecnom rozsahu a nie to, ktoré sa viaže výlučne k jednotlivým zmluvným typom.

Užší variant navrhuje v CFR upraviť pojem zmluvy, predzmluvné povinnosti, vznik zmluvy, právo na odstúpenie, zastúpenie, dôvody neplatnosti, výklad, obsah a účinok zmlúv, splnenie zmluvy, prostriedky nápravy pre nesplnenie, pluralitu dlžníkov a veriteľov, zmenu zmluvných strán, započítanie a splnutie pohľadávok, premlčanie, a z hľadiska spotrebiteľského práva najmä obsiahnuť neprijateľné podmienky. Širší variant, ktorý sa však pravdepodobne neuplatní a ani sa ním skupina odborníkov nezaobrá, by mohol pokrývať súvisiace témy, ktoré upravoval akademický DCFR, ako je reštitúcia, mimozmluvná zodpovednosť, nadobudnutie a strata vlastníctva a vecné zabezpečovacie prostriedky.

Skôr možno predpokladať, že okrem všeobecného zmluvného práva uvedeného v užšom návrhu, CFR bude ašpirovať na úpravu kúpnej zmluvy. V Zelenej knihe sa síce poukazuje na dôležitosť služieb, avšak nepochopiteľne sa z nich vyberá len prenájom a poistenie. Konečné rozhodnutie je neznáme.

V časti venovanej vecnej pôsobnosti sa tiež načrtáva možnosť extrémne širokej vecnej pôsobnosti, ak by bola prijatá možnosť 7 – nariadenie, ktorým sa prijíma európsky občiansky zákonník. V úvahách o ňom sa takmer kopíruje tradičná vecná pôsobnosť národných civilných kódexov, takto široko koncipovaná vecná pôsobnosť je však značne nepravdepodobným riešením.

---

⁴⁸ „The way forward now seems to be "targeted full harmonisation" in distant contracts, MEPs said. Meanwhile, a minimum level of harmonisation would be sought for face-to-face contracts to allow member states to continue applying varying national rules on the matter.“ Citované podľa <http://www.euractiv.com/en/food/commission-backs-down-consumer-rights-harmonisation-news-448959> (19.11.2010)

5. ZÁVER

Prijatie politického (praktického) Spoločného referenčného rámca ako výsledku práce Expertnej skupiny na zjednodušení a užívateľskom sprístupnení akademického Návrhu spoločného referenčného rámca (za súčasného využitia iných zdrojov inšpirácie – PECL, UPICC, CISG) by malo podľa prof. Schulze vytvoriť premostenie medzi akademickými predstavami a aktuálnymi požiadavkami európskej legislatívy.⁴⁹

V tomto štádiu prác, kedy nie je zrejmé ani to, či vôbec k praktickému a do určitej miery formalizovanému využitiu CFR na úrovni EÚ vôbec dôjde a kedy možno s vyššou či nižšou mierou pravdepodobnosti iba predpokladať, aká bude jeho vecná a teritoriálna pôsobnosť, komu bude CFR určený príp. aký bude jeho vzťah k iným nástrojom komunitárneho práva a soft law, možno proces kreovania politického CFR považovať za minimálne diskutabilný.

Akékoľvek však bude v konečnom dôsledku rozhodnutie Komisie o povahe a využití CFR a od toho sa odvíjajúceho dosahu tohto nástroja na európske právo a vnútroštátne právo členských štátov, nebude mu možné uprieť minimálne akademický význam príp. význam ako ďalšieho z nástrojov soft law zmluvného práva.

Literature:

- Grundmann, S.: European Contract Law(s) of What Colour? European Review of Contract Law. Volume 1, Issue 2, 2005, s. 184-211, ISSN (Online) 1614-9939, ISSN (Print) 1614-9920.
- Hesselink, M.: The consumer Rights Directive and the CFR: two worlds apart? European Review of Contract Law. Volume 5, Issue 3, 2009, s. 290–303, ISSN (Online) 1614-9939, ISSN (Print) 1614-9920.
- Hesselink, M.W. (ed.): The Politics of a European Civil code. Hague: Kluwer Law International, 2006, ISBN 90 411 2410 1.

---

⁴⁹ Schulze, R.: The Academic Draft of the CFR and the EC Contract Law. In: Schulze, R. (ed.), Common Frame of Reference and Existing EC Contract Law. Munich: Sellier, European Law Publishers, 2008, s. 3.

- Jurčová, M.: The Common Frame of Reference (CFR) - perspektívny zdroj na ceste k rekodifikácii občianskeho práva. Právny obzor: teoretický časopis pre otázky štátu a práva. Roč. 89, č. 3, 2006, ISSN 0032-6984.
- Princípy európskeho zmluvného práva. 1. vyd. - Bratislava: Iura Edition, 2009, 366 s., ISBN 978-80-8078-301-3.
- Rutgers, J.: An Optional Instrument and Social Dumping. European Review of Contract law. Volume 2, Issue 2, 2006, s. 199–212, ISSN (Online) 1614-9939, ISSN (Print) 1614-9920.
- Schulze, R. (ed.), New Features in Contract law. München: Sellier, European Law Publishers, 2007, ISBN 978-3-86653-036-2.
- Schulze, R. (ed.): Common Frame of Reference and Existing EC Contract Law. Munich: European Law Publishers, 2008, 356 s, ISBN 978-3-86653-800-9.
- Study Group on Social Justice in European Private Law: Social Justice in European Contract Law: A Manifesto. European Law Journal. Volume 10, Issue 6, 2004.
- Vogenauer, S. (ed.), The Harmonisation of European contract law: Implications for European Private Laws, Business and Legal Practice. Studies of the Oxford Institute of European and Comparative Law. Oxford, Portland, Oregon: Hart Publishing 2006, ISBN 978-1-84113-591-5.
- Vogenauer, S.: Common Frame of Reference and UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts: Coexistence, Competition, or Overkill of Soft Law? European Review of Contract Law. Volume 6, Issue 2, s. 143–183, ISSN (Online) 1614-9939, ISSN (Print) 1614-9920.
- Von Bar, Ch. et al. (edts.): Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR). Interim Outline Edition. Munich: Sellier. 2009, 396 s., ISBN 978-3-86653-774-3.

Dny práva – 2010 – Days of Law, 1. ed. Brno : Masaryk University, 2010
<http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

- Von Bar, Ch.: Coverage and Structure of the Academic Common Frame of Reference. *European Review of Contract Law*. Volume 3, Issue 3, 2007, s. 350-362, ISSN (Online) 1614-9939, ISSN (Print) 1614-9920.
- *Zásady medzinárodných obchodných zmlúv*. [preložil Ján Švidroň]; 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 1996, 324 s., ISBN 80-88715-21-0.

Contact – email

monika_jurcova@yahoo.co.uk, marianna.novotna@gmail.com